

13.01.2025

Asia/4

4

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen johtamisen ja koordinoinnin uudistaminen Helsingissä

HEL 2024-015403 T 00 01 00

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää, että otetaan käyttöön uudistettu hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen johtamis- ja koordinaatio-rakenne esityksen mukaan.

Lisäksi kaupunginhallitus päättää, että ehkäisevän päihdetyön järjestämislain 5 §:ssä tarkoitettu ehkäisevän päihdetyön tehtävistä vastaava toimielin on kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta.

Esittelijän perustelut

Kaupunginhallitus päätti 14.5.2018 § 350 ottaa käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtamis- ja koordinaatorakenteen sekä palata sen organisointiin sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuudistuksen jälkeen. Lisäksi kaupunginhallitus päätti, että ehkäisevän päihdetyön järjestämislain 5 §:ssä tarkoitettu ehkäisevän päihdetyön tehtävistä vastaava toimielin on kaupunginhallitus.

Kaupunkilaisten hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen (HYTE) on kunnan keskeisiä tehtäviä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on ehkäisevää työtä, jolla kavennetaan hyvinvointi- ja terveyseroja sekä rakennetaan, ylläpidetään ja parannetaan kaupunkilaisten hyvinvointia, terveyttä ja osallisuutta. Myös ehkäisevä päihdetyö ja turvallisuuden edistäminen, kuten tapaturmien ja väkivallan ehkäisy ovat osa työtä. Myös kuntalain 1 §:n mukaan kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla.

Sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuudistuksen myötä hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämiseen liittyvä lainsäädäntö uudistui laajasti. Ensisijainen vastuu hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisestä on kunta-Helsingillä (kulttuurin ja vapaa-ajan, kasvatuksen ja koulutuksen sekä kaupunkiympäristön toimialoilla ja kaupunginkanslialla) ja työtä toteutetaan yhteistyössä sosiaali-, terveys-, ja pelastustoimialan kanssa.

Uudenmaan hyvinvointialueet ja Helsingin kaupunki vastaavat Uusimaa-tasoisesta hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden koordinoinnista tehden tiivistä yhteistyötä HUS-yhtymän kanssa. Sosiaali-, terveys-

ja pelastustoimiala on Helsingin kaupungin päävastuullinen toimija HUS-yhtymän kanssa tehtävässä HYTE-yhteistyössä.

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistä toteutetaan laajasti osana toimialojen ja kaupunginkanslian perustehtävää eri palveluissa sekä yhteistyössä järjestöjen ja muiden kumppanien kanssa. Ihmisten hyvinvointi, terveys ja arjen turvallisuus ovat yhteydessä varhaiskasvatukseen ja koulutukseen, sosiaali- ja terveystalouteen, liikunta-, ravitsemus- ja kulttuuripalveluihin, asumiseen ja kaavoitukseen, liikennejärjestelyihin sekä moniin muihin kunnan lakisääteisiin tehtäviin. On kuitenkin tunnistettu lukuisia kaupunkilaisten hyvinvoinnin haasteita, jotka vaativat poikkihallinnollista johtamista. Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen uudistettu johtamisrakenne keskittyy näihin haasteisiin vastaamiseen.

Uudistettu hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen johtamis- ja koordinaatiokerke

Työssä nojaututaan vahvasti tilasto-, tutkimus-, asiantuntija- sekä kokemustietoon ja sen pohjalta muodostuvaan toimintaympäristön tilannekuvaan asukkaiden hyvinvoinnista, terveydestä ja turvallisuudesta. Lisäksi työtä ohjaa kaupunkistrategia, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen palvelustrategia sekä HUS-järjestämissopimus.

Lainsäädännön lisäksi useat kansalliset ohjelmat ja ohjeet linjaavat kuntien ja hyvinvointialueiden HYTE-työtä kuten valtioneuvoston periaatepäätös hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030, kansallinen mielenterveysstrategia, kansallinen lapsistrategia, laatusuositus aktiivisen ja toimintakykyisen ikääntymisen ja kestävien palvelujen turvaamiseksi 2024–2027, ehkäisevän päihdetyön opas kunnille ja hyvinvointialueille, koti- ja vapaa-ajan tapaturmatyön Turvallisesti kaiken ikää 2021–2030 -ohjelma sekä ohjeistus lähisuhdeväkivaltatyön järjestämisestä.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelujen kokonaisuutta johtaa kaupungin johtoryhmä. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 6 § mukaan kunnan on nimettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutaho. Jatkossa vastuutahona toimii kaupungin operatiivinen johtoryhmä ja nykyinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjausryhmä sekä asiantuntijaryhmä lakkautetaan.

Ehkäisevän päihdetyön järjestämislain 5 §:n mukaan kunnan on nimettävä työstä vastaava toimielin, joka vastaa lakisääteisten ehkäisevän päihdetyön tehtävien järjestämisestä. Vastuu suunnitelmallisesta ja pitkäjänteisestä työstä ja sen liittämistä kunnan strategiseen suunnitteluun kuuluu toimielimelle. Kaupunkitasoisen ehkäisevän päihdetyön lakisääteisten tehtävien koordinaatio on sijoitettu sosiaali- ja tervey-

denhuollon kokonaisuudistuksen yhteydessä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalle, jossa sijaitsevat myös kaupungin ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilöt sekä Helsingin ehkäisevän päihdetyön monialaisen työryhmän puheenjohtajuus ja toiminnan ohjaaminen.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan nimeäminen vastaavaksi toimieli-meksi varmistaa ehkäisevän päihdetyön lakisääteisten perusrakentei-den toimintaa johtamisen ja koordinaation osalta sekä niiden sijoittumi-nen samalle toimialalle varmistaa yhdenmukaisen toimeenpanon. Li-säksi organisoituminen on kansallisten suositusten mukaista.

Operatiivisen johtoryhmän ydintehtävänä HYTE-vastuutahona on joh-taa, ohjata ja seurata sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 6 § mukaisia poikkihallinnollisia tehtäviä. Lisäksi operatiivinen johtoryhmä linjaa ja yhteensovittaa lakisääteisen ehkäisevän päihdetyön toimeen-panon, linjaa ja johtaa hyvinvointisuunnitelma ja -kertomustyötä sekä ohjaa vuosittain järjestöjen, HUS-yhtymän ja muiden kumppaneiden kanssa käytävien HYTE-neuvotteluiden toteutusta ja tulosten hyödyn-tämistä. Lisäksi operatiivinen johtoryhmä varmistaa hyvinvointiin, ter-veyteen ja turvallisuuteen liittyvien asetettujen poikkihallinnollisten ta-voitteiden tehokkaan toimeenpanon.

Kaikkien ikäryhmien yhdenvertaisuuden näkökulmasta perustetaan kolme elämänkaaren mukaista strategista työryhmää: lasten, nuorten ja lapsiperheiden HYTE-työryhmä, työikäisten HYTE-työryhmä sekä ikääntyneiden HYTE- työryhmä. Työryhmien ydintehtävänä on ohjata, seurata ja toimeenpanna poikkihallinnollista elämänkaaren vaiheen mukaista ehkäisevää työtä valtuustokausittaiset painopisteet huomioi-den. Työryhmien jäsenet nimetään keskeisistä päällikkötehtävistä kai-kilta toimialoilta ja kaupunginkansliasta. Operatiivinen johtoryhmä joh-taa ja ohjaa näitä työryhmiä.

Uudet elämänkaariryhmät korvaavat nyt toimivien lasten ja nuorten sekä ikääntyneiden verkostot. Näiden toimintatavat ovat olleet erityyppiä ja molempien työstä on nostettu nykyiseen uudistettuun rakentee-seen näiden parhaimmat käytänteet. Työikäisen väestön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistyö on jäänyt vähemmälle ja tästä syystä perustetaan uusi työikäisten työryhmä. Myös perheisiin kohdis-tuva ehkäisevä työ on jäänyt vähäiseksi ja vastuut ovat olleet epäsel-vät. Tästä syystä uusi lasten, nuorten ja lapsiperheiden työryhmän työ kohdistuu myös alle 18-vuotiaiden lasten vanhempiin.

Nykyisen asioita valmisteleavan HYTE-sihteeristön tilalle nimetään HY-TE-valmisteluryhmä, jäseninä kaupunginkanslian sekä toimialojen asiantuntijoita. Ryhmän ydintehtävänä on HYTE-asioiden valmistelu operatiivisen johtoryhmän päätettäväksi ja linjattavaksi varmistuen eri

toimialojen ja kaupunginkanslian näkökulmat. Valmistelutyöryhmä toimii tiiviissä yhteistyössä elämänkaariryhmien sekä talouden ja toiminnan suunnittelun kanssa. Lisäksi HYTE-valmisteluun osallistuvat erikseen sovittavalla tavalla kaupungin eri asiakokonaisuuksien ja suunnitelmien asiantuntijoita (esim. kaupunkiuudistus, kestävä kehitys, osallisuus, riskienhallinta, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvo, kotoutuminen). Yhteistyötä vahvistetaan vaikuttajatoimielinten, järjestöjen, oppilaitosten sekä kansallisten ja kansainvälisten toimijoiden kanssa.

Osana uudistettua HYTE-rakennetta jatkaa useita hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistä toteuttavia poikkihallinnollisia ilmiöihin perustuvia työryhmiä ja verkostoja. Näitä ovat esimerkiksi nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, lasten, nuorten ja perheiden alueelliset yhteistyöryhmät, opiskeluhuollon yhteistyöryhmä, ehkäisevän päihdetyön työryhmä, Savuton Helsinki -verkosto, Kulttuurisen vanhustyön verkosto, Liikkuvat-verkosto, Turvallinen Helsinki -verkosto, lähisuhdeväkivallan ehkäisytyöryhmä, pyöräliikenteen kehittämisen työryhmä ja liikenneturvallisuuden työryhmä. Työryhmäkokonaisuudesta on tehty erillinen kartoitus ja nykyisiä työryhmiä on vähennetty ja tehtäviä yhdistetty. Osa työryhmistä toimivat elämänkaariryhmien johtamina, osa linjajohdon ohjauksessa ja osa ovat lakisääteisiä.

Kaupunginkanslian strategiosaoston kaupunkistrategiayksikkö vastaa kaupungin hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen kehittämisestä ja koordinoimisesta. HYTE-koordinaation sijainti keskushallinnossa on kansallisessa tarkastelussa suurten kaupunkien mallin mukainen. Lisäksi strategiosaoston kaupunkitietopalvelu on oleellinen tuki HYTE-työlle tiedon hallinnan ja tiedon johtamisen näkökulmasta.

Osana hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistä on siirretty tehtäväkokonaisuuksia kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan keskitetyt hyvinvoinnin edistämisen palvelut -yksikköön. Nämä ovat esimerkiksi ehkäisevän päihdetyön kaupunkitasoinen koordinointi, HYTE-neuvottelujen vuosittainen toteutus, HYTE-työtä toteuttavien työryhmien ja verkostojen tuki, koti- ja vapaa-aikataturmien kehitystyö, lähisuhdeväkivaltatyön johtaminen ja koordinointi sekä Lapsiystävällisen Kunta-työn vastuukoordinaatio. Tehtäviä toteutetaan tiiviissä yhteistyössä kaupunginkanslian kaupunkistrategiayksikön sekä HYTE-valmistelun kanssa.

Osana työtä tehdään sekä kansallista että kansainvälistä yhteistyötä. Helsinki on kansallisen Terve Kunta -verkoston jäsen ja osallistuu suurten kaupunkien HYTE-yhteistyöhön. Helsinki on jäsenenä myös Euroopan Healthy Cities -verkostossa sekä toimii aktiivisesti Bloomberg Philanthropiesin rahoittamassa maailmanlaajuisessa Partnership for

Healthy Cities -yhteistyöverkostossa, josta kaupunki saa vuosittain rahoitusta.

Sisällöllistä työtä ohjaa valtuustokausittain valmisteltava hyvinvointisuunnitelma

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 6 § mukaan kunnan on strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet. Kunnan on seurattava ja raportoitava kuntalaisten hyvinvoinnista, terveydestä ja turvallisuudesta sekä toteutetuista toimenpiteistä vuosittain kaupunginvaltuustolle.

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämiseksi toteuttamiseksi Helsingin kaupunki laatii valtuustokausittain hyvinvointisuunnitelman sekä raportoi vuosittain kaupunginvaltuustolle sen toteutuksesta hyvinvointikertomuksen muodossa. Tätä työtä on tehtävä yhteistyössä HUS-yhtymän kanssa. Hyvinvointisuunnitelman tietopohja perustuu kaupunkitiedon tuottamaan toimintaympäristöanalyysiin, HYTE-neuvottelujen tuloksiin sekä useaan muuhun kansalliseen tai kaupungin omaan tietolähteeseen.

Edellinen hyvinvointisuunnitelma vuosille 2022–2025 hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 16.11.2021 § 277 ja seuraavan valtuustokauden hyvinvointisuunnitelma tuodaan päätöksentekoon alkuvuodesta 2026. Hyvinvointisuunnitelman toimenpiteiden etenemistä sekä väestön hyvinvoinnin muutoksista on raportoitu kaupunginvaltuustolle vuosittain Stadin HYTE-barometrissä.

Uusi valtiosuus, eli HYTE-kerroin, kannustaa hyvään ja laadukkaaseen työhön

HYTE-kerroin otettiin käyttöön uutena rahallisena kannustinjärjestelmänä sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuudistuksessa (laki kunnan peruspalvelujen valtiosuudesta 15 § sekä laki hyvinvointialueiden rahoituksesta 15 §). Tällä tuetaan ja palkitaan kuntia ja hyvinvointialueita, jotka ovat kyenneet parantamaan tai ylläpitämään asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Kyseessä on sekä kunta-Helsingille että sosiaali-, terveys-, ja pelastustoimialalle maksettavasta yleiskatteellisesta valtiosuudesta. Kunta ja hyvinvointialue voivat käyttää saamansa summan valtiosuuden perusteissa osoitettujen tehtävien hoitamiseksi. HYTE-kertoimen suuruus lasketaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimesta valtioneuvoston asetuksessa määriteltujen tulos- ja prosessi-indikaattoreiden perusteella. Myös asukasmäärän kehitys vaikuttaa valtiosuuteen.

Valtiosuutta on maksettu vuodesta 2023 alkaen. Kunta-Helsingin valtiosuus määräytyy valtioneuvoston asetuksessa määriteltujen indikaattoreiden perusteella ja sosiaali- terveys- ja pelastustoimen valtio-

13.01.2025

Asia/4

nosuus on laskennallinen vuosille 2023–2025, jonka jälkeen valtionosuus määräytyy indikaattoreiden perusteella. Kunta-Helsingin HYTE-kertoimeen perustuva valtionosuus oli 12,1 miljoonaa euroa vuonna 2023 ja 13,6 miljoonaa euroa vuonna 2024. Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen valtionosuus oli 25 miljoonaa euroa vuonna 2023 ja 27,9 miljoonaa euroa vuonna 2024.

Kokonaisuuden arviointi ja vaikutukset

Johtamis- ja koordinaatorakennetta arvioidaan säännöllisesti ja muutetaan toimintatapoja resurssiviisaasti. Uudistamisella tavoitellaan nykyistä parempaa hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen ymmärrystä, johtamista, valmistelua sekä toteuttamista kaupunkilaisten hyväksi. Kokonaisuuden systemaattisella toteuttamisella kyetään priorisoimaan tavoitteita moninaisten haasteiden joukosta nykyistä paremmin. Tämä johtaa oletettavasti siihen, että keskittymällä toimiviin toimintamalleihin ja tekemällä nykyistä enemmän yhteistyötä järjestöjen ja muiden kumppaneiden kanssa kyetään nykyistä paremmin vaikuttamaan kaupunkilaisten hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden paranemiseen. Kolmella strategisella elämänkaariryhmällä työ tehostuu yhdenvertaisesti kaikkien väestöryhmien osalta. Kohdentamalla työtä vaikutukset näkyvät pitkällä tähtäimellä hyvinvointi- ja terveyserojen kaventumisena. Asioiden nykyistä parempi priorisointi ja systemaattinen toteuttaminen vaikuttaa myös resurssien taloudellisempaan käyttöön.

Esitys on valmisteltu yhteistyössä kaupunginkanslian, kasvatuksen ja koulutuksen toimialan, kaupunkiympäristön toimialan, kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan sekä sosiaali-, terveys ja pelastustoimialan kesken.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Marko Karvinen, strategiapäällikkö: 09-310 42525
marko.karvinen(a)hel.fi
Stina Högnabba, erityissuunnittelija: 09-310 36257
stina.hognabba(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Uudistettu HYTE:n johtamis- ja koordinaatorakenne
- 2 Stadin HYTE-barometri 2024

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Toimialajohtajat
Kaupunginkanslia